

mgr Renata Jagaczewska

Streszczenie rozprawy doktorskiej

pt.

„Niemieckojęzyczna powieść biznesowa po roku 2000 – jej główne nurty i przedstawiciele”

przygotowanej pod kierunkiem

prof. dra hab. Tomasza G. Pszczółkowskiego

Na styku literatury i ekonomii znajduje się powieść biznesowa, zwana na gruncie języka niemieckiego mianem *Wirtschaftsroman*, która jako gatunek literacki zyskała popularność w krajach niemieckojęzycznych po roku 2000. Wzmoczone zainteresowanie powieścią biznesową wśród autorów niemieckojęzycznych jest między innymi wynikiem sukcesu, jaki ten gatunek osiągnął w latach dziewięćdziesiątych w Stanach Zjednoczonych, co było bezpośrednio związane z zaistnieniem przełomowych zjawisk i procesów, mających miejsce w tym okresie w obszarze ogólnoswiatowej gospodarki. Do zjawisk tych należy zaliczyć przede wszystkim dynamiczny rozwój firm informatycznych, biotechnologicznych i telekomunikacyjnych, a co za tym idzie – intensywny rozwój gospodarki opartej na wiedzy, a także postępującą globalizację czy internacjonalizację przedsiębiorstw. Zjawiska te znalazły odzwierciedlenie w powieści zwanej *Wirtschaftsroman*.

Powieść biznesowa to gatunek epicki charakteryzujący się zorganizowaniem fabuły wokół określonych zjawisk bądź wydarzeń gospodarczych. Autorzy powieści biznesowych ukazują niuanse życia gospodarczego, przybliżają reguły panujące w tym obszarze, przedstawiają teorie i zjawiska ekonomiczne oraz wybrane wydarzenia gospodarcze. Ponadto dostarczają czytelnikowi wiedzy z zakresu gospodarki i ekonomii, prezentują swoje poglądy i opinie, wyrażają krytykę w odniesieniu do istniejących okoliczności społeczno-ekonomicznych, dostarczają szerokiemu gronu odbiorców argumentacji w dyskursie publicznym. Wprowadzając czytelnika w przestrzeń zagadnień ekonomicznych, powieść biznesowa niejako „transportuje” wiedzę z tego zakresu, stając się pewnego rodzaju narzędziem do zrozumienia często skomplikowanych procesów ekonomicznych. Tak rozumiana powieść biznesowa pełni często rolę edukacyjną, gdyż przedstawia w sposób zrozumiały dla czytelnika wiedzę

teoretyczną z zakresu ekonomii i gospodarki, spełniając tym samym funkcję dydaktyczną, co w znacznym stopniu wpływa na zrozumienie fabuły oraz na jednoczesne poznanie podstawowych mechanizmów funkcjonujących w świecie biznesu.

Autorami niemieckojęzycznych powieści biznesowych są nie tylko literaci, ale także aktywni uczestnicy życia biznesowego, tj. menadżerowie, właściciele przedsiębiorstw, a nawet naukowcy z zakresu ekonomii, którzy, włączając w fabułę moduły zawierające wiedzę teoretyczną między innymi z zakresu finansów, zarządzania czy marketingu, czyli wszystkich tych dziedzin, które stanowią fundament funkcjonowania każdego przedsiębiorstwa, dostarczają czytelnikowi niewywodzącemu się ze środowisk biznesowych wielu cennych informacji, pozwalając na nabycie podstawowych kompetencji z zakresu ekonomii.

Powieść biznesowa jako gatunek literacki jest obszarem badawczym niewystarczająco spenetrowanym naukowo nie tylko w Polsce, ale i w krajach niemieckojęzycznych, a istniejące publikacje są wycinkowe i rozproszone. Tymczasem powieść ta może być gatunkiem bardzo interesującym dla germanistów nie tylko ze względu na jej synkretyczność, ale przede wszystkim na niezwykle istotną tematykę oraz język, którym się posługuje. Celem rozprawy było podjęcie próby zdefiniowania powieści biznesowej i określenie jej cech konstytutywnych. Ponadto rozprawa zawiera odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu treści powieści biznesowej są odzwierciedleniem sytuacji osobistej i zawodowej autorów oraz bieżących wydarzeń gospodarczych po roku 2000 i jaki jest ich wpływ na fabułę. Zbadane zostały również walory edukacyjne powieści biznesowej oraz jej dominujące nurty w badanym okresie.

W pierwszej części pracy dokonano analizy związków literatury i ekonomii, przedstawiono wybrane perspektywy badań literaturoznawczych na gruncie związków literatury i języka z ekonomią oraz zaprezentowano sformułowane dotychczas pojęcia istotne dla rozważań podjętych w rozprawie, a ponadto przedstawiono dotychczasowy stan badań nad powieścią biznesową na gruncie niemieckojęzycznym. W tej części pracy podjęto także próbę zdefiniowania pojęcia powieści biznesowej oraz przedstawiono dominujące motywy w powieści biznesowej w badanym okresie. W drugiej części pracy analizie poddano wybrane powieści biznesowe, które ukazały się w dwóch pierwszych dekadach lat dwutysięcznych w celu zdefiniowania powieści biznesowej jako gatunku. W szczególności poddano analizie powieści, których fabuła

koncentrowała się na następujących zagadnieniach gospodarczych: globalizacja, podział pracy, przenoszenie firm do krajów rozwijających się, kapitalizm nadzoru, mechanizmy funkcjonowania rynku pracy i rynków finansowych, likwidacja gotówki i wprowadzenie do obrotu wyłącznie pieniądza elektronicznego, sukcesja w firmach rodzinnych, czy też „zielone kłamstwo” w biznesie (ang. *greenwashing*). Część podsumowująca zawiera katalog cech konstytutywnych powieści biznesowej, to jest określonego zestawu właściwości, którymi – według autorki pracy – charakteryzuje się współczesna powieść o biznesie.